

• IV.

BESZÉD,

MELLYEL

A BUDAPESTI KIR. MAGYAR TUD.-EGYETEMEN

AZ 1911—1912. ISKOLAI ÉVET

1911. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 17-IKÉN

MEGNYITOTTA

Dr. BEKE MANÓ

BÖLCSESZETDOKTOR, A MATEMATIKA NYILVÁNOS RENDES TANÁRA, A BUDAPESTI ORSZ.
KÖZÉPISKOLAI TANÁRVIZSGÁLÓ-BIZOTTSÁG, AZ ORSZ. KÖZOKTATÁSI TANÁCS TAGJA, AZ
ORSZ. KÖZÉPISKOLAI TANÁREGYESÜLET ÉS AZ ERZSÉBET NÉPAKADÉMIA IGAZGATÓSÁGI
TAGJA, A MAT. FIZ.-TÁRSULAT, A SZABAD LYCEUM VÁLASZTMÁNYI TAGJA, A NÉPSZERŰ
FŐISKOLAI TANFOLYAM VÉGREHAJTÓ-BIZOTTSÁGÁNAK TAGJA S A MAGYAR PEDAGÓGIAI
TÁRSASÁG RENDES TAGJA, A BÖLCSESZETI KARNAK KÉT ÉVEN ÁT VOLT JEGYZŐJE
ÉS E. I. DÉKÁNJA.

Egyetemi Polgártársaim!

Régi szokás, hogy a rektort adó kar dékánjának az ifjúsághoz intézett szózata nyitja meg a tanévet. Ezen régi szokás szerint most nekem kell Önökhöz szólanom. Nekem, akinek nem adatott az ékesszólás olyan ereje és bája, mint sok elődömnek, és így, bár minden gondolatom, minden érzésem az ifjúságé, gondolataimnak és érzelmeimnek bizonytalán csak töredékes kifejezést adhatok.

Az első szó az üdvözlés, a köszöntés szava. Isten hozta Önöket ide, legfőbb kulturális intézményünk falai közé. Tudom, hogy sokaknak nehezükre esett elhagyni a szülői házat. Sokan még most is érzik homlokukon a gondos, a szerető édesanya búcsúcsókját, mellyel Önöket aggodalommal, félelemmel, sőt rettegéssel bocsátotta útjukra. Az édesanya könnyei bizonytalán elérés-kenyítették a távozó ifjút. De *ezt* a gyengeségüket soha se resteljék. Ebből a gyengeségből fakad az az erő, amellyel e nagyvárosban lépten-nyomon leselkedő és a legkülönbébb rejtekúton támadó kísértéseknek ellentállhatnak. A szülők iránti szeretetből, a jó anya iránti tiszteletből és gyengédségből táplálkozik az a kitartás, mellyel fölfelé haladó életpályájukon a természetes ellenállásokat leküzdhetik. Ez erősíti a fokozódott felelősség érzetét, mellyel munkájukat: tudományos, hivatási és erkölcsi fejlődésüket, nevelődésüket

önmaguknak kell végezniök. De mi is, ez egyetem tanárai, ott látjuk homlokukon a sok ezer anya, ott látjuk a mindnyájunk jó édesanyjának, hazánknak aggódó gondját, epedő reménységét, és érezzük, hogy a sok ezer anya legfőbb kincsével, mindenével, hazánk jövő reménységével hűségesen kell sáfárkodnunk.

Ezért már ma, ez ünnepélyes pillanatban, midőn az egyetemi tanács nevében Önöket új otthonukban szívesen üdvözlöm, arról szeretnék egyet-mást elmondani, hogy miképen rendezkedjenek be ebben az új otthonban, miképen biztosítsák itt-tartózkodásuk lehető legnagyobb eredményességét. *Mit tanuljanak és hogyan, miré nevelődjenek és miképen?* Ezekkel a kérdésekkel szeretnék foglalkozni ma, midőn először szorítok kezét ifjú barátainkkal, akiket egyetemünk falai között szíves vendéglátással, meleg szeretettel fogadunk.

Mit tanuljunk, mivel foglalkozzunk? A felelet erre a kérdésre igen egyszerű: *főként a szaktárggyainkkal.* De ha azt kérdezzük, különösen a kezdővel, hogy mik legyenek e szaktárggyaink, akkor a főiskolai paedagogia első nehéz kérdésével állunk szemben: a pályaválasztás kérdésével. De rosszul mondom, hogy e kérdés nehéz; mert ha nehéz, akkor szinte jó és helyes megoldás lehetetlen is. Báró LILIE ANNA, a mi halhatatlan költő-philosophusunknak, báró EÖTVÖS JÓZSEFNEK édesanyja, az élet útjára induló fiának azt mondta: „Ne higgy az olyan gondolatban, melynek szíved ellentmond“. Mi is azt mondanók az életpályáján meginduló ifjúnak, ne higgy oly hivatásban, melynek szíved ellentmond. Szóval: csak olyan pályát válasszunk, amelyet lelkünk egész erejével megszerettünk.

Többen vannak Önök között, akiknek a pályaválasztás semmiféle gondot sem okozott; akik azt

mondhatják: itt állok, másként nem is tehettem. Ezeket a máris kiforrott, vagy forrongásban levő tehetség, a pályájuk iránti rajongó szeretet, a munkájuk iránti lelkesedés hozta ide. Ezeknek szívem egész melegevel büszkén és szeretettel mondom még egyszer: Isten hozta Önöket nemcsak a maguk, hanem a mi örömünkre!

Az igazi tehetségnek nem sok paedagógiára van szüksége, azért ezekhez a mi ifjainkhoz nem sok szavam lesz. De mégis eszükbe juttatom, amit TAINE, ez a finomlelkű aesthetikus-philosophus mondott Mill Stuartról, a geniális philosophusról, hogy „inkább elvágta szárnyait, csakhogy lábai is megerősödjenek“. Önöknek is, fiatal barátaim, akiket Isten-adta tehetségük szükségyszerűséggel vezette a választott pályájukra, azt mondom, erősítsék meg a lábaikat is, tanulják meg a járást a választott főút mellékutcaiban is és főként: el ne bízzák magukat. Mert a tehetség kitartó munka nélkül fellobbanó láng, mely ideig-óráig világít, de melegíteni nem képes. Csakis a szorgalommal, a szívós munkával párosult tehetség az, mely állandó tudományos haladást, igazi tudományos sikereket biztosíthat. Sőt tovább megyek: az a sajnos, többször hirdetett tehetség, mely a munkát kerüli, mely a szorgalmas munkát nélkülözni *képes*, nem is igazi tehetség, csak sziporkázó látszat, mely előbb-utóbb a sötét éjszakába vész.

De egyetemünk nemcsak ezekért a kiválasztottakért van. Az egyetemnek nemcsak az a rendeltetése, hogy ezeknek a kisszámú nagytehetségű ifjakkal megadja azt az energiát, mellyel a tudományos légkör magas régióiba juthassanak, hanem e mellett arra kell törekednie, hogy igen nagyszámú, tudományosan

képzett, hivatását becsületesen teljesítő, testileg és lelkileg kiképezett, erős jellemű egyéneket bocsásson útra, akik tiszteletreméltó, sikeres munkát végezzenek a közösség azon helyén, a melyre beállanak. Melyik az állami és társadalmi organismus azon pontja, a hova a magunk boldogságára, a közösség hasznára a siker legnagyobb reményével állhatunk be, ennek kiderítése azt mondtam: főként a szívünkre hallgassunk. De nem szeretném, ha félreértetném, vagy ha szavaim konkrét tartalmukat elveszítenék. Csak azt szerethetjük igazán, amit jól ismerünk; eddigelé pedig a középiskolában csakis néhány tudományszakkal foglalkoztunk és ezekben is jóformán a tudomány belső birodalmának csak a kapujáig jutottunk el; már pedig minél inkább elmélyedünk a tudományban, annál jobban megszeretjük.

E dilemmából a német egyetemek nagy részében úgy szoktak menekülni, hogy az első fél éveket a tapogatódzás, az igazi hivatás felismerésének idejéül ajánlják. Jórészt ennek tulajdonítható az is, hogy a porosz egyetemeken pl. a tanárjelöltek átlagos tanulmányi ideje a szabályszerű 6 félév helyett nem kevesebb, mint $10\frac{1}{2}$ félév. Nálunk ez nem szokásos, fősvénykedünk a munka idejével; de azért gyakori az első, vagy második félév utáni pályaváltoztatás, ami sokkal jobb, mint a szeretetnélküli következetesség; mert hivatásunk felismerése az emberi élet legfontosabb problémája úgy az egyén, mint a közösség szempontjából. „Hivatásunkat felismerni és aszerint élni, ezt nevezem szabadságnak“, mondja a modern élet nagy norvég költője.

Sajnos, még mindig nagy számban vannak azok, akik az önismeret e fokára sem egy, sem több

félév után nem jutnak és egyáltalában nem érzik egész tanulmányi idejük alatt szívük sugallatát, akik minden különös rátermettség, minden nagyobb kedv és teljes lelkesedés nélkül, külső és mellékes körülmények hatása alatt választják meg pályájukat. Az ilyeneket sajnálom; ezektől félttem egyetemünket, de félttem egész jövőnket is. Mert alászállítják egyetemünk szintáját és ha — ami sajnos, nem ritka eset — az ilyen sivárlelkű egyének vezető szerepre jutnak, letörik egész társadalmi életünk ormait. Már a legnagyobb magyar is megmondta, hogy „igen jól tartom emlékezetemben és tartám mindig, — bár tennék mások is — hogy nincs vétkesebb elfogultság s mely több földi bajoknak volna kútfeje, mint másokat vezetni akarni, ahhoz kívántató tulajdon nélkül“. Azóta, hogy e prófétánk szólt, nagy változások álltak be életünkben. Minden helyre erős embernek kell állania. ellátva a tudomány, a műveltség, a szellem és a szív minden szerszámával; versenyre, nemes versenyre kell minden egyes őrszemnek kelnie forrongó társadalmunk minden terén feltörekvő erős munkásaival, ha helyüket diadalmasan akarják megállani, ha a reájuk bízott örök értékeket az utókornak is biztosítani akarják és ha, ami ez egyetemből kikerülő munkás tábornak főrendeltetése: a rohanó áradatnak nem ideig-óráig feltartóztató gátat, hanem észszerűen beállított zsilipekkel az egész közösséget termékenyítő csatornákat akarunk építeni. Vajha elérnők, hogy mindazok, akik tudományos pályát választottak, éreznék, hogy szívük szerint választottak és tudományos haladásukkal, a felismert hivatásuknak megfelelő munkásságukkal, ezzel az igazi szabadsággal, tárgyuk és hivatásuk iránti szeretetben is folyvást erősödnének!

Azt mondtam, hogy szaktárgyaikkal foglalkozzanak. De ez még nem elég. Hazánknak nemcsak egyoldalú szaktudósokra van szüksége, hanem művelt emberekre, mert a legfőbb kincsünk, mint a mi nagy prófétánk mondta: a kiművelt emberfő. Régebben a műveltségnek majdnem schémákba foglalható jelei voltak. Ezt, vagy amazt kellett tudnia mindenkinek, hogy művelt embernek tekintessék. Ma már ilyen felfogással ritkábban találkozunk. A műveltség nem annyira *kész állapot*, mint inkább *képesség*; a tudományos, művészeti, társadalmi kérdések iránti eleven érdeklődés, a természeti és történeti valóság ismeretén alapuló tudásvágy és tanulási képesség, a jó és szép iránti egészséges érzék; tehát nem a tudás bizonyos quantuma, hanem inkább az alapismeretek növelésének, fejlesztésének képessége jellemzi a művelt embert. Ebből a szempontból tekintve a dolgot, véleményem szerint az igazi szaktudós, aki tudományába mélyen belehatol, aki a tudományos módszerekkel megismerkedik, sőt önálló tudományos kutatásra is képes, vagy legalább arra törekszik, magában a szaktudományában fel fogja ismerni azokat a gócokat, melyekből más tudományok körébe is bevilágíthat. Magas oromra jutott, melyről a szomszéd csúcsokat és a hegyláncokat is áttekintheti, a saját tudományos világfelfogásának tükrében meglátja a szomszéd területek képeit is, soha sem érzi magát késznek, érettségi bizonyítványát, de még diplomáját sem tekinti obsitnak, mellyel a tudományos munkából elbocsátást nyert, hanem munkakönyvnek, mellyel új, meg új munkakörbe tevékeny munkásul szegődhetik.

Ha a műveltségről ilyen felfogásuk van, akkor megérzik, hogy szaktudományukon kívül is még igen sokat tanulhatnak. Ha igazi tudósoknak készülnek és

hajlamaik a szellemi tudományok, a jogi, vagy theologiai tudományok felé vonzzák: felkeresnek egyes természettudományi és matematikai előadásokat is, hogy a tudományos kutatás tipikus módszereit és főbb eredményeit megismerjék; ha a természettudományokkal, vagy éppen az orvosi tudományokkal foglalkoznak, fel fogják keresni e tudományok egyes távolabb álló ágait is, hogy ismereteiket mélyítsék és bővítsék, erősebben megalapozzák, de bepillantanak a történeti tudományok birodalmába is, hogy a modern élet alakulásának gyökereit és a szellemi élet continuitását megismerjék, és hogy jövő élethivatásuk szűkebb vagy szélesebb körében a történeti tudományok fáklyájával világíthassanak be az élet sötétségébe önmaguknak és embertársaiknak irányításául és sokszor vigasztalásául.

Főként pedig azt ajánlom, hogy minden tudományok tudományával, a philosophiával mindnyájan, különösen későbbi semesterekben, midőn már szak-tudományukban némi jártassággal bírnak, midőn már világfelfogásuk előrehaladott korokkal és ismereikkel fejlődőben van, ne csak névleg, hanem tényleg, igazi szükség érzetével foglalkozzanak. Ez az a só, mely összes szellemi táplálékukat ízletessé teszi; ez az a kapocs, mely a különben szertehulló ismereteiket harmonikus egésszé összefűzi.

Alig kell mondanom, hogy igazi műveltséget irodalmi és művészeti érdeklődés nélkül el sem képzelhetünk. Az igazi irodalmi és művészeti érzék születésének ideje a középiskolára esik ugyan, de a fejlődésének korszaka azon jóval túl van. A lényünkkel összeforró irodalmi és művészeti alkotásokat csak érettebb korban tudjuk igazán értékelni, csak

ekkor válnak lényünk kiegészítő részévé. Boldog lehet az ifjú, ha olyan derék tanár vezetése alatt állott, aki nemcsak megismertette, hanem megszerettette és nélkülözhetlenné tette számára a nemes irodalmi és művészeti élvezetet. Az ilyen ifjú fejlettebb korban, fejlettebb ízléssel, erős erkölcsi alappal gyönyörűséget talál az igazi szépben, undorral fordul el az erkölcsi életét megmételyező szennyes irodalomtól és az élet kemény munkája mellett, különösen a pihenés és erőgyűjtés idejében, megtalálja a szellemi foglalkozás bájait is. E téren is, épen úgy, mint a társadalmi élet terén, nagy forrongások korszakába kerültek Önök, ifjú barátaim. Zúg, zajong, zakatol körülöttük a piaczi lárma, mely a régi értékek devalválására és új értékek forgalombahozatalára törekszik. Eszem ágában sincs azt hirdetni, hogy az ifjúság a gyorsan forgó kereknek fogaiba kapaszkodjék és meggátolja a kerék forgását. Csak arra kérem, hogy ne induljanak jelszavak után. Ne vessék magukat semmiféle irányban az „új” karjaiba, csak azért, mert új. Ismerjék meg alaposan a régit is, azt, ami nélkül apáik szellemi életet elképzelni sem tudtak. Ha lelkük telítve lesz azzal, amit eddig értékesnek tartottunk, és nemcsak az ifjúság képzelt jogán, hanem eszük, szívük, igaz érzésük erejénél fogva mégis az új értékek felé vonzódnak, akkor biztos vagyok benne: hogy a történeti patinával bevont társadalmi, irodalmi és művészeti örök értékeink megbecsülésével és tiszteletbentartásával fognak a fejlődés, a haladás útjára lépni.

Különösen figyelmükbe ajánlom a modern nyelvek tanulását. Kis nemzet vagyunk és nagy munka vár reánk. Nem engedhetjük meg magunknak azt a luxust, hogy csak saját nyelvünket értsük, mert ezzel izoláljuk

magunkat a művelt nyugattól és mesterséges korláto-
kat állítunk tudományos fejlődésünk elé. Idegen nyelvet
különös rátermettség nélkül csak erős, eleven érdek-
lődsből fakadó kényszerűségből tanulunk; azért erre
nézve is azt mondom, hogy a nyelvtanulásra is leg-
inkább a szaktárgyainkban elmerülés ösztökél bennün-
ket. Aki szaktárgyaival behatóbban akar foglalkozni,
aki nem elégszik meg az ú. n. vizsgálati anyag assimi-
lálásával, aki tudománya iránt igazán érdeklődik: az
éhesen veti magát e szaktárgyainak idegennyelvű
irodalmára is és némi kis nyelvtani tudása alapján
nyelvismeretét magán a tudományos irodalmon fogja
fejleszthetni.

Miképen foglalkozzunk tárgyainkkal? Erre a kérdésre
is könnyű a felelet. Minden rendelkezésünkre álló
módon. Az első és legfontosabb: az előadások szorgal-
mas és *productiv* módon való látogatása. Sokan azt
kérdézhetik, szükséges-e ez a könyvnyomtatás feltalá-
lása után félezer esztendővel? Az előadást, t. i. a *meg-
felelő* előadást semmi sem pótolhatja. A könyv sem.
És pedig több okból. A könyv, még a legújabb is, a
tegnapé, az előadás az mai, az rámutat a tudomány
legaktuálisabb kérdéseire, sőt ezekre a tudományos
gondolkodás fejlesztése és az önálló munkásság szem-
pontjából a legnagyobb súlyt helyezi. A könyv kész
épület, melyről majdnem teljesen eltávolították az áll-
ványokat, eltávolítottak mindent, ami a nem épen
szakavatott előtt felderítené, hogyan keletkezett az
alkotás. Az előadás a készült, a keletkezőt mutatja
be, a tudományos gondolkozást a tudományos ered-
ményre vezető úton végigjárással gyakorolja. Az elő-
adás, hogy a tudományos gondolkozást fejlessze, be-
világít akár magának az előadónak, akár más tudós-

nak gondolkozási menetébe, végigvezet sokszor azokon a tekervényes útakon, melyeken a kutató össze-vissza bolyongott, míg a magasba ért; a könyv szerzője ellenben, ha csak teheti, a már fölfedezett oromra kényelmesebb úton, sokszor királyi úton vezet fel bennünket. Azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy hallás és látás mennyire kiegészítik egymást és lelki életünk tartalmát a különféle benyomások mennyire erősítik. Az előadóterem ezután is, hogy SCHLEIER-MACHERREL szóljunk: szentély. Ez egyesíti a tanárt és a tudományra vágyó hallgatóságot egy közös szellemi táborba a legszentebb kapoccsal: a tudás és sokszor az érzület közösségével. És hányan vannak az Önök társai között, akik ezt a szentélyt kerülik, akik egy cseppet sem érzik azt az ihletet, amit a belépéskor érezniök kellene. Ezeket őszintén sajnálom, mert lelkük nem forr össze nemesen gondolkozó társaik lelkével, nem érzik a szellemi közösség fölemelő, erősítő, buzdító, komoly tevékenységre serkentő hatalmát és lelküket a kötelességmulasztásnak még a legkönnyelműbb egyént is sokszor kínzó gyötrelme marcangolja.

A könyvnek és általában a tudományos irodalomnak az előadáshoz való viszonya a főiskolai paedagogia egyik megoldatlan, sőt véleményem szerint általánosságban megoldhatatlan kérdése. Sokan azt mondják, hogy a hallgató az előadás előtt tanulmányozza az előadás tárgyát, hogy azután a tanár egyéni felfogását a már előre megalkotott, eredeti véleményével egybevesse, az előadást kritikával fogadhassa és ezzel magát a tudományos kutatás egyik legelső feltételében: a tudományos kritikában gyakorolja és a tanár előadási és kutatási módszerét behatóbban megismerhesse. Mások az ellenkező állásponton vannak.

Előbb az előadás, azután az irodalmi tanulmány. Véleményem szerint a kezdő semesterekben és az egyes tudományokba bevezető előadásoknál ez az utóbbi eljárás a helyesebb; de előrehaladottabb semesterekben, különösen egyes speciális előadásoknál és olyanoknál, melyekben a tanár eredeti kutatásait és eredményeit tárja a hallgatóság elé: az első módszert célravezetőbbnek tartom. Erre nézve egyébként maga az előadó szolgálhat legmegbízhatóbb tanáccsal.

De akárminő módon rendezi is a hallgató ezt a viszonyt, mindenesetre ügyelnie kell arra, hogy az előadást a maga egyéniségének legmegfelelőbb módon aknázza ki. Tudnia kell, hogy az előadó a tudománynak csak egy kis részét ölelheti fel, egy jól megalapozott világítótornyot épít, melyből a tudomány végtelen területére világít, inkább a tudományos kutatás módszerét, mint a tudományos anyagot tárgyalja. A terület növelése magának a tudományos kutatás eszközeivel ellátott hallgatónak önmunkásságára van bízva. A hallgatónak magának kell az előadás anyagának assimilálásáról gondoskodnia, nem úgy, mint a középiskolában, ahol az óráról-órára való számonkéréssel és az állandó ismétlésekkel maga a tanár gondoskodik az ismeretanyag rendszeres felépüléséről. A psychologus nagyon jól tudja, hogy az új ismeretek megalapozása minő nehéz; különösen az előadás kezdetén itt is óráról-órára kell készülnie a hallgatónak, az újat a régivel szerves kapcsolatba kell hoznia, hogy jól beleélje magát abba a gondolkörbe, melyben az előadó egészen otthonos. Csak így lehet közös szellemi munkáról szó. Szorgalmasan, kitartással kell dolgoznia a hallgatónak, hogy azután símán, könnyedén, majdnem észrevétlenül emelked-

hessék mind magasabb régiókba, ahonnan már gyönyörűséggel tekinthet vissza a kezdet verejtékes munkájára. Még tán az előadásoknál is fontosabbak a seminariumok és gyakorlatok. A hallgató önállósulása, a megszerzett ismereteknek speciális kutatásokra való alkalmazása révén, itt megy végbe. Itt ismerkedik meg leginkább az aktuális problémákkal, a tudományos folyóiratok olvasásában és feldolgozásában, a kutatási módszerekben, az eredmények felhasználásában, törvények megállapításában, új jelenségek felderítésében és ami szintén igen fontos, a tudományos előadásban és a tudományos közlés módjában itt gyakorolja magát. Szinte örömtől repeső szívvel látjuk, a mint ifjaink a kormányaink bőkezűségéből létesített seminariumokban, a laboratóriumokban fáradhatatlan buzgalommal dolgoztatnak a maguk problémáin. Kell-e mondanom, hogy ezeké a boldogság és talán ezeké a jövő? Nincs szentebb fájdalom, mint a kutató ifjú tudományos fájdalma, mely a kereséssel, töprengéssel, az igazság utáni vágyakozással jár; de alig van tisztább, nemesebb öröm, mint amikor szinte észrevétlenül megvillan agyában az eszme, amely kivezeti az útvesztőből, vagy midőn fáradságos munkájának szépen rendezett eredményei föltett kérdésére az óhajtott, a remélt választ megadják. Aki a teremtésnek e felmagasztosító pillanatait nem ismeri, nem tudja, a boldogságnak minő tündéri birodalma a tudomány országa! Vajha Önöket, tisztelt egyetemi polgártársaim, a tudományos alkotás ezen öröme mindnyájukat áthatná, mindannyiukat megneemesítené!

Végül azzal a kérdéssel kell foglalkoznom, hogy *mivé nevelődjenek és miképen?* Nevelődjenek, mondom, mert az egyetemi hallgató önmagát kell, hogy nevelje.

De miyé? Mi nem vagyunk utópisták a nevelés tekintetében, nem is bízunk a nevelés mindenhatóságában. Nem hisszük, hogy igaza volna LEIBNITZNEK, e modern ARCHIMEDESNEK, aki azt mondta: „Adjátok nekem az ifjúságot és megváltoztatom az egész világot.“ A folytonos fejlődés, vagy inkább a fejlődés folytonossága ilyen nagy átalakulásokat nem enged meg. Földi ember kevesebbel is beéri. De e kevesebbnek minden esetre olyannak kell lennie, ami az állandó, az örök nevelési célzt a fejlődő korszellemmel összhangzásba hozza. Állandónak tekinthetjük azt, amit HERBART így fogalmazott: *erkölcsös jellem fejlesztése*. Minden nevelésnek ez az örök célja. De másrészt arra is kell törekednünk, már csak a fejlődés continuitása okából is, hogy a mai nemzedék szellemi és erkölcsi tartalmából minél többet vigyünk át az új generációba; ezzel tartozunk a multnak; és kifejlesszük benne, mint a modern socialpaedagogia kívánja, a sociabilitás nemes érzületét. Ezzel tartozunk a jelennek és a jövőnek. A főiskolai nevelés, illetőleg nevelődés feladata ennek megfelelően, hogy kifejlődjék a tudományos jellem, a hivatási jellem, mint a hivatásának élő, tudományosan képzett egyén erkölcsi jelleme és megteremtse a tudományos és hivatási egyéniségéből a nemzeti és társadalmi életben érvényesülő, felelősségteljes hivatását a közösség hasznára teljesítő, támaszul, irányjelzőül szolgáló személyiséget.

Úgy a tudományos, mint a hivatási jellem és még inkább a jelzett értelemben vett személyiség kifejlődésének alapfeltétele: a kiművelt erős akarat; az akarat, melynek erényei: a kezdeményezés ereje, a határozottság, a kitartás, a testi és lelki bátorság és elszántság. Ha önnevelésükkel az akaratukat ilyenné

akarják fejleszteni, akkor FRANKLIN módjára tudatosan és kitartással kell küzdeniök az akaratot bénító, sajnos, nagyon elterjedt hibák ellen. A hirtelen fellobbanás nálunk igen gyakori. Ezrével járnak közöttünk a nagy tervezők, akikben ötletszerűen, véletlenül, külső behatásokra, hangulatra vetődnek fel az eszmék, de hiányzik a munkakedv és kitartás, a megfontoltság, az igazi, mélyen átértzett szükségképiség, mely igen kevés szóval, de annál több cselekedettel boldogítaná a közösséget. Küzdenünk kell épen úgy a gyávaság, a félnkség, mint a vakmerőség ellen; a testi és lelki erőnket megemésztő tétlenség, mint az örökös kapkodás ellen; kerülnünk kell épen úgy a határozatlanságot, az ingatagságot, mint az esztelen önfejliséget és makacsságot. Az az ifjú, aki akaratát testi erejével, tudásával és érzésével kellő összhangzásba hozza, aki az igazat nemcsak ismeri, de akarja is, aki a jót nemcsak megérzi, de cselekszi is: élete céljának, tökéletesülésének, emberi méltóságának útját egyengeti. Az jó úton jár úgy a tudományos, mint a hivatási jellemének, valamint személyiségének kifejlesztésében.

A nevelésre, és így az akarat nevelésére is, magának az egyetemi életünk szervezetének kevés eszköze van. Az egyetem nem gondozhatja úgy a hallgatót, mint a középiskola; nem zárhatja el a másnemű, az egyetemnél jóval erősebb befolyásoktól, nem veti szigorú, egyéni életét megbénító fegyelmi szabályok alá; mindössze csak az együttélés elemi törvényeit szabályozza. Itt szabadságban nevelődnek szabadságra. A nevelésnek, elsősorban az akarat nevelésének, egyetemi életünkben nincs más eszköze, mint az önmaguk fegyelmezése, egyetemi intézeteink külső rendjének és a csekélyszámú szabályainknak tudatos betartása, sza-

badon választott kötelességük pontos és lelkiismeretes teljesítése, tanáraik és társaik példája és főként e társaikkal, barátaikkal való szeretetteljes együttélés. Egyetemi életüknek egész jövő életükre kiható nevelő erejét, varázsát, de a társadalmi nevelődés, a társadalmi együttműködés erejét is ez adja meg leginkább.

Sajnos, a mi egyetemi életünk külső viszonyai még nem nagyon alkalmasak e nemes plántának: az ifjúság igazi barátságának kifejlődésére. Az élet nehézségei, a külső körülmények ridegsége, a társadalmi tülekedés előrevetett árnyéka és még sok más körülmény, amire nem is akarok rámutatni, útját állják a legnemesebb, legtartósabb érzelmeknek, az ifjúsági barátságnak és a bensőséges, a tanulást és szórakozást egyaránt ápoló, testet és lelket egyaránt fejlesztő, a kedélyt nemesítő, az akaratot edző, az erkölcsi életet támogató és akaratlanul is ellenőrző szép ifjúsági élet kifejlődésének. Ha a mi ifjaink is természetesebb életet élnének, ha csapattostúl járnák be hazánk remek vidékeit, ha együtt kalandoznának gyönyörű Tátránk bérézei között, miként azt német társaik oly gyakran megteszik, ha együtt gyönyörködnének természeti szépségeinkben és néptünk józan okosságában, ha a mainál sokkal, de sokkal nagyobb számú testületi kirándulásokban egyszerű, szerény, igénytelen életfeltételeikben testvériesen osztozkodva, szívükben közelebb jutnának egymáshoz, ha előkelő, nemes, ifjú kedvüket visszhangzó, duhajkodás nélküli multságokban egyesülnének, ha társadalmi, jótékony, oktató, felvilágosító tevékenységben a mainál sokkal erősebben tömörülnének, ha szép hazánk különböző vidékeiről idekerült ifjaink egymás nyelvében, szokásukban gyönyörködnének, ha fővárosi kartársaik tárt karokkal és igazi magyar vendég szeretettel fogad-

nák az őszinte, igazlelkű, egyszerűbb viszonyokhoz szokott társaikat és ha fővárosi kulturális intézményeinket, főként a szépművészeti és a többi museumainkat együtt látogatnák, büszkeséggel mutogatva a lelket gyönyörködtető kincseinket és fővárosunknak belső és környékbeli szépségeit, ha közöttük a pajtáskodáson túlmenő, mélyebb, kölcsönös megbecsülésen alapuló szeretet fejlődne, mely az egyetemi fél éveken túl a szünetekben, az erőgyűjtés idejében is közvetlen érintkezésben, egymás felkeresésében, tiszta, nemes, baráti együttlétben nyilvánulna . . . : Istenem, minő egyetemi élet fejlődhetne itt, minő egységes nemzeti szellem alakulhatna ki, minő fény és dicsőség áramlana szerte az országban, minő erőslelkű, egymást támogató, egymást ellenőrző, egymásban örömet, boldogságot lelő ifjúsága volna a mi epedő édesanyánknak!

De igen messze ragad e perspectiva. Igen sokat kell dolgozniok ifjú barátaim, hogy egyetemi életünket ilyenre alakítsák; de hálás a munka; minden nap meghozza a gyümölcsét. És úgy látszik, jó úton vagyunk. Ifjúsági egyesületeink komolysága, az állam és a társadalom bőkezűségét és gondosságát hirdető fényes intézményeink máris a jelzett irányban egyesítik ifjaink egy részét. De mindez, bár magában a legnagyobb küzdelemre is méltó cél önmagában is, e pillanatban csak arra gondolok, hogy az erkölcsi jellem nevelésének ez a legfőbb eszköze.

Az erkölcsi jellemnek elsősorban mint tudományos jellemnek kell megnyilvánulnia; azért a tudományos jellem kifejlődésének egy-két vonására akarok ráutalni. A tudományos jellem kialakulásának első kelléke megint csak az, amire már annyiszor ráutaltam: a tudományvaló beható foglalkozás, a tudományos gondol-

kozásra való képesség. Ez elsősorban erős, kitartó munkát követel. VOLTAIRE, aki a newtoni alma meséjében nem hitt, azt írja, hogy NEWTONTÓL egyik barátja megkérdezte, miképen juthatott a gravitatio nagy törvényére, mire ez Voltaire szerint így felelt: „En y pensant sans cesse“. Szakadatlanul erre gondolta. És még hozzáfűzi a nagy író, hogy minden nagy fölfedezésnek ez a titka. A tudományos jellem első kelléke — és ezt nem lehet elégszer ismételnünk — a kitartó, lankadatlan és még hozzáteszem: érdeknélküli munka. Nem szabad az elméleti tudományokban, de még a gyakorlati tudományok elmélkedéseiben sem a közvetlen gyakorlati haszonra gondolni, mert ez elhomályosítja az elmét. Jól mondja HELMHOLTZ, épen az a férfiú, akinek munkáiból az emberiségnek annyi közvetlen haszna támadt, hogy aki tudományos kutatásainál a közvetlen gyakorlati haszonra vadászik, az majdnem biztosra foghatja, hogy fáradsága hiábavaló. Az érdeknélküliség, tisztán a tudományért való lelkesedés a tudós jellem egy másik vonása. Sőt tovább megyek: az igazi tudós nem is annyira a tudományos eredményekben, hanem magában a kutatásban leli örömét. Megmondja ezt GAUSS a Princeps mathematicorum a mi *Bolyai* Farkasunkhoz írt egyik levelében: „Nem a tudás, hanem a tanulás, nem a birtok, hanem a szerzés, nem az ittlétel, hanem az idejutás az, ami a legfőbb élvezetet nyújtja.“ Erre kell magunkat nevelnünk, hogy tudományos jellemünk kifejlődjék. A tudományos jellem őszinte; nem titkolja el, hogy mit, kitől kapott. Az őszinteségben a legnagyobbak a szerénységben is tűndökölnék. *Newton*, midőn dícsérettel halmozták el nagy alkotásáért, csak annyit mondott,

hogy „óriások vállán állott“. Nekünk nemcsak az a kötelességünk, hogy az óriásokról emlékezzünk meg. A tudományos őszinteség, a tudományos tisztesség azt követeli, hogy adjuk meg mindenkinek a magáét. Mondjuk meg, hogyan jutottunk a problémánkhoz, kik voltak elődeink, mit köszönünk nekik, miben térünk el tőlük, szóval rendesen, tisztességesen, őszintén, becsületesen illeszkedjünk bele a tudományos munkások táborába.

Őszinteség, nyíltság, a tudományos állásfoglalás bátorsága, egyenessége, mások érdemeinek elismerése, nem pedig irigy lekicsinylése, az igazság szeretete, a személyeskedéstől, alacsony indulatoktól mentes, erős, de nem kíméletlen kritika, önérzetesség, a tudományos meggyőződésben erős hit, előkelőség és lelkiismeretesség jellemzik a tudóst. Ezeket az erényeket kell magukban fejleszteniök, hogy hazai tudományosságunk jellemes, erős munkásai lehessenek!

Az egyetemen nemcsak tudományos jellemüknek, de részben már hivatási jellemüknek is alakulnia kell. Erre nézve megint csak azt mondom, amit már annyiszor hangoztattam: az életben az állja meg a helyét, akinek megvan a kellő, alapos, mély szakismerete, mely nem áll izoláltan a lelkében, hanem széles alapon nyugszik és egész lelki életével, az egész emberrel harmonikusan összeszövődik. Aki azt, amire szabad választása szerint hivatottnak tartja magát, alaposan tudja és lelke egész hevével szereti, akinek műveltsége olyan, hogy az emberi méltóságról fenkölt eszméi vannak, akiben kifejlődött a tudományos jellem és ez erős kötelességérzettel, haza- és emberszeretettel párosul, aki testi és lelki frissességét, tanulási vágyát, munkakedvét meg tudja őrizni: az megállja a helyét

ott, ahova tudása és képessége folytán rendelve van, abban maga a szeretettel végzett munka tökéletessé fejleszti a hivatási jellemet. Önök, ifjú barátaim, akik majdan a hivatásukat lelkiismeretesen, a közösség hasznára áldásosan teljesítik, akik a tudomány szent lángját megőrzik és azt a mindennapi élet viszontagságai közé viszik, egyúttal egyetemünk szellemét is beviszik az életbe: a mi nagy nemzeti kulturális feladataink teljesítésében hűséges munkatársainkká válnak. Így válik az egyetem hatása állandóvá, így száll ez nemzedékről nemzedékre, örökkön örökké.

Így válnak Önök, ifjú barátaim, e szent csarnokokból kiáradó világosság terjesztőivé. De hogy e munkájuk áldásos lehessen, a tudományon kívül, melyet az egyetemen és az egyetem által táplált önmunkásságukkal szereztek, még egyre van szükségük, arra, hogy ideálokat alkossanak maguknak. Ideálokat, melyek nem hiú ábrándok, nem gyermekes képzelődésnek csak ábrándozásra csábító szülöttei, hanem olyanok, melyek lényükkel összeforrnak, Önökkel élnek, Önökkel együtt nőnek, erősödnek, izmosodnak, tartalmasabbakká, szebbekké, kíváncsibbakká válnak, melyekért érdemes élni és ha kell, meghalni.

Ha ilyen nemes ideálokkal eltelve lépik majd át az egyetem küszöbét és életük egész folyamán ezek megvalósításán, ezek megközelítésén hűségesen munkálkodnak, akkor azon a helyen, ahova Önöket a sors állítja, nemcsak mint tudósok, nemcsak mint hivatásuk emberei, hanem mint valódi személyiségek állják meg a helyüket, akik maguk is nagy erkölcsi czélok szolgálatában állván, erkölcsi súllyal és tekintéllyel, nemes befolyással, egész lényükkel egybeforrott magas eszményeikkel, erős dolgos kézzel irányítják a társadalmi

munkásságot, akik nemzeti létünk kimagasló, irányt jelző ormaivá és egyúttal támaszaivá lesznek.

Összefoglalóan még csak ezt a néhány útravaló szót akarom mondani:

Őrizzék meg testük és lelkük tisztaságát, hogy az életben tiszta örömeiket lelhessék!

Szeressék a tudományt, hogy tudják szeretni a munkát!

Éljenek egyszerű, igénytelen, természetes módon, hogy a természetben találjanak mindig megújhódást!

Becsüljék meg az életet, hogy az életben becsülettel állják meg a helyüket!

Tiszteljék a törvényt, hogy törvényeinknek tiszteletet szerezhessenek!

Teremtsenek maguknak nemes ideálokat, hogy ideális életüknek állandó célja és tartalma legyen!

Szeressék embertársaikat, hogy örülhessenek minden szeretetteljes figyelemnek és rázkódtatás nélkül viselhessék el szerettelen csapásokat!

Munkálkodjanak hazánk javára, hogy hazai munkásságunk elismerésben, tiszteletben részesülhessen.

Higyenek az emberiség boldogságában, hogy e boldogság megteremtésében hittel munkálkodhassanak.

És főként: mindig és minden körülmények között teljesítsék kötelességüket, mert csak így válnak az igazi boldogságra méltókká.

Ezzel az 1911/12-ik évi egyetemi tanévet megnyitom.

TARTALOMMUTATÓ.

I. RÉSZ.

Oldal

Dr. Genersich Antal rectori beszámolóbeszéde	5
--	---

II. RÉSZ.

Évtörténet	21
----------------------	----

I. FEJEZET.

Tanerők.

A) Tanári személyzet	25
a) A tanárok összes létszáma	26
b) Az előadások és előadást tartó tanárok száma és részletes megoszlása	25
α) az I. félévben	26
β) a II. félévben	27
c) Az előadások és tényleg előadást tartott tanárok összesítő kimutatása az I. és II. félévben	28
B) Halálozás, lemondás, nyugdíjazás (dr. Láncoz Gyula, dr. Hirschler Ágoston, dr. Báron Jónás, dr. Pekri Pekár Károly, dr. Balogh Jenő, dr. Glattfelder Gyula, dr. Schlesinger Lajos és dr. Panori Thewrewk Emil)	28
C) Tanári kinevezések	34
a) Az orvostudományi karon (dr. Tellyesniczky Kálmán)	34
b) A bölcsészettudományi karon (dr. Czirbusz Géza, dr. Schmidt József, dr. Máhler Ede, dr. Schlesinger Lajos, dr. Négyesy László, dr. Bleyer Jakab és dr. Siegescu József)	34
D) Helyettesítések és tiszteletdíjak	36
a) A hittudományi karon	36
b) A jog- és államtudományi karon	38
c) Az orvostudományi karon	38
d) A bölcsészettudományi karon	39
E) A tanároknak adott megbízatások és felmentések	41
1. A jog- és államtudománykari alap és államvizsgálati bizottság	41
2. Tanácsai bizottságok	41
a) A szám- és pénztárvizsgáló-bizottság	41
b) A könyvtári bizottság	42

	Oldal
3. Egyes megbízatások	42
a) Külföldi tud. congressusokon és ünnepélyeken való képviselőre szóló megbízatások	42
b) Hazai hatóságok és testületek stb. által rendezett ünne- pélyekre szóló megbízatások	43
4. Semináriumi megbízatások	45
5. Lectori megbízatások	46
F) Magántanári képesítések	47
a) A hittudományi karon (dr. Trikál József)	47
b) A jog- és államtudományi karon (dr. Bernolák Nándor, dr. Márffy Mantuanó Benő, dr. Mattyasovszky Miklós)	47
c) Az orvostudományi karon (dr. Vermes Lajos, dr. Török Béla, dr. Rihmer Béla, dr. Bencze Gyula, dr. Herzóg Ferencz, dr. Körösi Kornél, dr. Torday Árpád, dr. Okolicsányi Kuthy Dezső)	47
d) A bölcsészettudományi karon (dr. Gyomlay Gyula, dr. Weszely Ödön, dr. Pekri Pekár Károly, dr. Kiss István, dr. Mauthner Nándor, dr. Hekler Antal, dr. Zimmermann Ágoston, dr. Ge- revich Tibor)	48
G) Magántanári jutalmak	49
H) Kitüntetések és elismerések	50
I) Egyetemi ünnepélyek, meghívók, repraesentationalis működés és egyetemi szünetek	53
J) Szabadságolások	61

II. FEJEZET.

Hallgatóság.

A) Létszám	65
a) A hallgatók száma	66
b) A hallgatók vallása	67
c) A hallgatók anyanyelve	68
d) A hallgatók honossága	69
e) A hallgatók kimutatása szülőik polgári állása szerint	70
f) Nőhallgatók az 1910/11. tanévben	71
g) Pályavégzés. Távozás	72
B) Vizsgálatok	73
a) Vizsgálatok és szigorlatok a hittudományi karban	73
b) Vizsgálatok a jog- és államtudományi karban	74
c) Szigorlatok a jog- és államtudományi karban	75
d) Vizsgálatok az orvostudományi karban	76
e) Szigorlatok az orvostudományi karban	77
f) Vizsgálatok és szigorlatok a bölcsészettudományi karban . .	78
g) Gyógyszerészeti vizsgálatok	78
h) Tanári vizsgálatok az orsz. középiskolai tanárvizsgáló-bizottságnál	79
i) Oklevelek honosítása	80
C) Tandíjelengedés	86

	Oldal
D) Kitüntetéssel vizsgázott egyetemi hallgatók névsora	86
a) A hittudományi karon	86
b) A jog- és államtudományi karon	87
c) Az orvostudományi karon	89
d) A bölcsészettudományi karon	91
E) Ösztöndíjak	92
a) Utazási ösztöndíjak	92
b) Pályadíjak, szorgalmi díjak, ösztöndíjak és segélyek	95
1. Állami ösztöndíjak és ministeri segélyek	95
2. Az egyetem újjáalakítási ünnepélyén kiosztott pályadíjak és szorgalmi díjak	96
3. Alapítványi ösztöndíjak és segélyek	96
4. A tudománykarok adományozási jogkörébe tartozó vagy kezelése alatt álló alapítványi ösztöndíjak és segélyek	97
a) A hittudományi karon	97
b) A jog- és államtudományi karon	98
c) Az orvostudományi karon	98
d) A bölcsészettudományi karon	100
5. Az ösztöndíjasok száma és az ösztöndíjak értéke	101
F) Ifjúsági egyesületek	102
1. Alapszabálytervezetek	102
2. Egyesületi működés	103
a) Egyetemi Kör	103
b) Egyetemek Kórház-Egylete	107
c) Mensa Academica Egyesület	112
d) Általános Egyetemi Segélyegylet	115
e) Budapesti Egyetemi Athletikai Club	116
f) Budapesti Tudományegyetemi Énnekkar	116
g) Budapesti Egyetemi Turista-Egyesület	118
h) Budapesti Egyetemi Gyorsíróegyesület	121
i) Központi növendékpapság Magyar Egyházirodalmi iskolája	123
j) Joghallgatók Segítő-Egyesülete	123
k) Joghallgatók Tudományos Egyesülete	125
l) Orvostanhallgatók Segélyző- és Önképző-Egyesülete	128
m) Bölcsészethallgatók Segítő-Egyesülete	132
n) Budapesti Egyetemi Természettudományi Szövetség	135
o) Gyógyyszerészettanhallgatók Segélyző- és Önképző-Egyesülete	136
p) Különféle segélyek az ifjúsági Egyesületek és a hallgatók részére	137

III. FEJEZET.

Intézetek.

A) Egyetemi könyvtár	141
I. A könyvtár olvasótermét látogatók foglalkozási ág szerint az 1910. évben	142

	Oldal
II. A könyvtár köz-olvasótermének forgalma az 1910. évben . . .	143
III. A könyvtár tanári dolgozó- és folyóirati termékének forgalma az 1910. évben	144
IV. A könyvtár könyvkölcsönzési forgalma az 1910. évben . . .	145
A könyvtár személyzetének ügyei	146
A könyvtár számadása	148
A könyvtár állományának gyarapodása az 1910. évben	148
Könyveket ajándékozó hatóságok, intézetek, egyesületek, egye- temek, iskolák és szerkesztőségek	148
Magánosok könyvadománya	151
Hazai és külföldi könyvtárakkal és tudományos intézetekkel való érintkezés	153
B) Klinikák, intézetek, museumok és gyűjtemények	158
a) Az orvostudományi karnál	159
b) A bölcsészettudományi karnál	162
C) Seminariumok	163
Elvi jelentőségű határozatok a klinikák és intézetek adminis- trációjára	164

IV. FEJEZET.

Egyetemi háztartás.

A) Gazdasági hivatal	181
I. Szervei	187
1. Igazgatóság	187
2. Gondnoki iroda	187
3. Műszaki iroda	188
4. Betegfőlvételi iroda	190
II. Segédszervei	190
1. Raktár	190
2. Bádogos-, gáz-, villamos- stb. műhely	191
3. Központi gépház és kapcsolatos műhely	191
4. Kőműves-, kályhás-, ács- stb. műhely	191
5. Főző- és mosókonyhák	192
Utalványozások dologi kiadásokra	193
Szállítási szerződések	194
Személyi ügyek	194
a) kinevezések és illetmény-utalványozások	194
b) jutalmazások	196
c) szabadságolások	196
B) Szükséglet és fedezet	197
C) Egyetemi alapítványok	203
a) Az egyetemi rectori hivatal alapítványi pénztára által kezelt alapok összehasonlító vagyonálladáki kimutatása	208
b) Egyetemi magánalapítványok és újabb alapítványi tárczanyitás .	210

	Oldal
D) Értékpapírkisorsolás	213
E) Alaptőkésítés	213
F) Építkezések	215

V. FEJEZET.

Egyetemi kormányzat.

A) Rector és dékánválasztás	221
B) Rectori hivatal	223
a) Tisztviselői kérdés. Kinevezések. Utalványozások	223
b) Kormányképviselői megbízatások	233
c) Tiszteletbeli és jubiláris doctori oklevelek	234
d) Egyetemi helyiségek átengedésére vonatkozó engedélyek	234
e) Elvi jelentőségű adminisztratív határozatok	236
1. Tanári együttes gyűlés	236
2. Egyetemi autonomia	236
3. Bútorkézpótlás iránti igény	237
4. Magántanárok jogviszonyai	237
5. Adjunctusok, tanársegédek és gyakornokok jogviszonyai	237
6. Alaki képzettség hiányától való eltekintés	238
7. Korpótléki idő értelmezése	238
8. Rangsorolás tiszti állásnál	239
9. Napidíjas alkalmazottak lemondása és felmentése	239
10. Felhatalmazása az 1911. évi költségvetési előirányzatba felvett magasabb állások kivételes betöltésére	240
11. Női klinikákon betegek felvétele	241
12. II. sz. physikai intézetek elnevezése	241
13. Bölcsészeti kar épületcsoport használata	242
14. Prostitutioalis helyek eltávolítása	242
15. Régi műszerek és eszközök átengedése	242
16. Külföldről beszerezhető cikkek kimutatása	242
17. Gyógyszertári számlák elszámolása	243
18. Egyetemi templomban az orgonálás ellátása	244
19. Beöthy Ákos féle könyvtár	244
C) Tanulmányi, szigorlati és vizsgálati új szabályok	244
1. Rendkívüli határidő a beíratásokra	244
2. Eljárás a József-Műegyetemi collegiumokra vonatkozólag	245
3. Görögpótlós nőhallgatók jogviszonyai	245
4. Nőhallgatók jogi collegiumai	246
5. Rendkívüli és külföldi félévek beszámítására vonatkozó szabályzattervezet	246
6. Bölcsészeti félévek orvoskari beszámítása	247
7. Keleti kereskedelmi akademiai félévek beszámítása	247
8. Premontrei tanárjelölt-növendékek heti óraszám	247
9. Jogi alapvizsgálati szabályzat rendelkezései alóli dispensatiók	247
10. Bölcsészeti doktorátusra való bocsátás végbizonyítvány nélkül	248

	Oldal
11. Leczkekönyvek időelőtti, félév végi láttamozása	248
12. Szigorlatozás az orvosi karon	248
13. Anyakönyv kiigazítási és kiegészítési eljárás értelmezése	249
14. Ösztöndíjügyek	249
15. A vegytani tanszékek munkaköre	250
C) A Tanács tárgyalásán átmment fontosabb ügyek	251
1. Iktatókönyv	251
2. Tanszéki ügyek (III. matematikai, a balkáni népek története, német irodalomtörténeti, magyar irodalomtörténeti, magyar közjog és magyar közigazgatásjogi, II. büntetőjogi és büntetőperjogi, III. k eresztény műarcheologiai, román nyelv és irodalom, matematikai, II. középkori egyetemcs történelmi tanszékek ügyei; tanszékszervezési eseteknél az Egyetem meghallgatása; ülési jog nélküli ny. rk. tanári állások szervezése)	252
3. Tanulmányi és kormányzati ügyek	257
a) Tanárok eltávozásáról értesítés	257
b) A tanári cím és jelleg joghatálya	258
c) Magántanárok jogviszonyainak rendezése	258
d) Külföldi egyetemek jubiláris ünnepélyein való képviseltetés	262
e) Egyetemi költségvetési előirányzat	262
f) Egyetemi helyiségek idegen czélokra való átengedése	263
g) Tanulmányi félévek új beosztása	263
h) A jogi oktatás reformja	264
i) „Sub auspiciis Regis“ felavatás és szabályzat módosítása	266
j) Bosnyák ifjak felvétele	267
k) Nőhallgatóknak a jogi karra rkívüli hallgatókul való felvétele	268
D) Résztét	269
E) Fegyelmi ügyek	271
F) Segélyezések	272
G) Altisztek és szolgák ügyei (létszám, altisztek és szolgák szolgálati viszonyaiknak rendezése, gazdasági hivatali segélyezési javadalom felhasználása, rectori segélyezési átalány felemelése, gépészek jutalmazása, egyenruhaviselés, ruhailetmény felhasználása, egyenruhadarabok természetben, segélyezési tartalékalap, betegsegélyezési biztosítási kötelezettség, minősítési táblázat felterjesztése kinevezéseknél, pótlék engedélyezése minősített ipari munkáknál, fegyelmi esetek, halálozások)	275

III. RÉSZ.

Dr. Fröhlich Izidor székfoglaló beszéde	281
---	-----

IV. RÉSZ.

Dr. Beke Manó tanévmegnyitó beszéde	313
---	-----